

3. Зуб К. К. Художньо-творча діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія «Педагогічні науки»*. 2011. Т. 1. Вип. 33. С. 140–143.

4. Корзун В. В. Художня інтерпретація музичних творів як вищій шабель виконавської майстерності. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія «Педагогічні та історичні науки»*. 2014. Вип. 120. С. 74–79.

5. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. Київ : Промінь, 2006. 432 с.

АКСІОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ОЦІНКИ У СПОГАДОВОМУ ДИСКУРСІ

Литвиненко А. І.

*кандидатка мистецтвознавства, доцентка,
доцентка кафедри культурології*

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

Оцінка – отологічно-сутнісна потреба людини, що пронизує абсолютно всі сфери її життя і діяльності. Оцінний підхід до життєвих подій і явищ притаманний кожній людині. Взаємодіючи з навколишнім світом, особистість оцінює його крізь призму позитивних, нейтральних, або негативних вражень, з урахуванням власних ціннісних установок і переконань, а також відповідно до загальноприйнятих норм і законів. Оцінний критерій є основоположним також і для встановлення істинності фундаментальних процесів буття [4, с. 12]. Попри розмаїтій спектр тлумачень, категорії оцінки й оцінного найбільш детально розкриті в контексті логічного, філософського і лінгвістичного підходів.

Аксіологічна сутність оцінки значною мірою визначає загальний зміст будь-якого вербального повідомлення [1, с. 145]. Найсприятливішим тлом для реалізації оцінних суджень є спогадовий дискурс. Спогади – невичерпний простір для вияву ціннісних установок авторського самовираження. Їх завдання, як будь-якого вербалізованого тексту, полягає також у здатності впливати на читача/дослідника, спонукати його до оцінки прочитаного змісту. У сучасній гуманітаристиці високий інтерес до вивчення спогадів ґрунтується на

усвідомленні діалектичної єдності наукових уявлень про культуру як цілісну розмаїту систему, у якій особистість є суб'єктом різнобічної духовно-практичної діяльності, провідником, носієм ціннісних смислів, творцем культури загалом.

Спогади як приватні письмові свідчення виникають з огляду на суспільні та особисті обставини часу, у якому жив автор. Вони є водночас і антропотекстом, і соціотекстом. Відображаючи людину та її епоху у найглибшому діапазоні значень та історико-культурних зав'язків, мемуарні джерела акумулюють у собі «певний культурний код» [3, с. 54], є носіями мови, виразниками ідентичності і психологічного клімату своєї епохи.

Дослідники наголошують на суб'єктивності спогадів, оскільки автор має змогу фіксувати власне, хоч і уявне бачення пережитої реальності. Через віддаленість у часі та властивість пам'яті – пам'ятати одне і забувати інше, мемуарист фіксує у спогадах лише найцінніші для себе життєві враження, висловлює переконання і демонструє особисте ставлення до пережитої дійсності. Дискурс спогадів завжди індивідуальний, зумовлений можливістю автора, покладаючись на власну пам'ять, довільно обрати своє минуле й себе у ньому, конструюючи, таким чином, «ідеальну» картину свого минулого життя.

Найсуттєвішою ознакою спогадових свідчень як культурних артефактів, є їх аксіологічна тотожність особистості творця – автору. Мемуарист і його ціннісна картина світу – це точка відліку в інтерпретації будь-якого спогадового тексту. Оцінка явища, події, інших людей у спогадах, є вербальним втіленням ментального образу оповідача, як носія історичної самосвідомості [2, с. 136]. Таким чином, розмірковуючи й висловлюючи своє ставлення до повідомлюваного, автор оприявнює його значущість для себе. Вербалізовані роздуми у межах спогадів дають змогу авторові, а згодом і читачеві/досліднику оцінити особливості художнього процесу, визначити місце митця у ньому [4, с. 105].

Категорія оцінки є визначальною для створення спогадового тексту, реалізуючи насамперед інформативну й емоційно-оцінну інтенції автора. Експресивна й емоційно-оцінна тональність спогадів найбільше притаманна творчим особистостям. Об'єктивно виконуючи велику кількість соціальних ролей протягом життя, автор спогадів може бути представлений у своєму тексті в різних іпостасях, як митець, представник суспільства (певного прошарку, або когорти), громадянин, член родини, учасник політичного процесу, суб'єкт довілля тощо. Разом із тим митець завжди залишається митцем і найчастіше розмірковує на сторінках власного життєпису про те, яким є і яким повинно бути мистецтво, оцінює свою творчість і творчості своїх колег,

повідомляє про те, як просувається його робота, дозволяючи уявному співрозмовнику зануритися у таємниці власного мистецького процесу.

Наукові пошуки сучасної гуманітаристики тяжіють до осмислення культурно-історичного процесу крізь призму індивідуальних життєписів митця. Головне завдання таких досліджень полягає у встановленні ціннісних орієнтирів життєтворчості автора в контексті його доби, фіксація аксіологічної сутності досвіду митця для майбутнього. У дослідженні культуротворчого (інтелектуального) потенціалу історико-культурного минулого і його представників, і музикознавство, і культурологія стають одновекторними та взаємодоповнюючими дослідницькими напрямками. Їх загальною тенденцією є міждисциплінарність, а причина зближення полягає у смисловій спільності гуманітарних галузей, спрямованих на комплексне осягнення двоєдності людини як індивідуальної та соціальної істоти – творця і носія історико-культурних життєвих цінностей.

Література:

1. Буяр І. Є. Лінгвістична категорія оцінки: оцінювання досягнутого у вітчизняній лінгвістиці. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. Вип. 11. 2009. С. 145–149.
2. Дуднік І. О. Роль щоденникових записів В. Симоненка у формуванні уявлень про образ митця у контексті епохи. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. Серія : Літературознавство. 2011. Вип. 2(2). С. 135–139.
3. Коляструк О. Джерела з історії повсякденності. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.) : [у 2 кн., 3 ч.]. Кн. 1, ч. 1–2 / [відп. ред. В. М. Даниленко]. Київ : Інститут історії України НАН України, 2010. С. 49–50.
4. Степаненко М. І. Суб'єктивна та об'єктивна оцінка в українському щоденниковому дискурсі : монографія / М. Степаненко, Л. Дейна ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава : Дивосвіт, 2018. 268 с.